

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11 lir — Račun pri pošto čk. zavodu: Ljubljana 10.851

Feindliche Angriffe an der Ostfront abgewiesen

Schwere Verluste der Sowjets — Landungskopf bei Salerno weiter eingeeignet

Aus dem Hauptquartier, 15. Sept. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Beiderseits des Kuban und im südlichen Abschnitt der Ostfront wurden zahlreiche feindliche Angriffe abgewiesen. Bei der Vernichtung einer von den rückwärtigen Verbindungen abgeschnittenen Kräftegruppe verlor der Feind mehrere Tausend Tote, 600 Gefangene, 110 Panzer und 84 Geschütze.

Im mittleren Frontabschnitt traten die Sowjets westlich Jelnja mit starker Panzer- und Luftunterstützung zum erwarteten Angriff an. Sie wurden nach erbitterten Kämpfen unter schwerem blutigen Verlusten abgewehrt oder aufgefangen. Die Kämpfe sind im vollen Gange.

Auch südlich Bjeli und südlich des Ladogasees griff der Feind nach starker Artillerievorbereitung vergeblich an. In den beiden letzten Tagen verloren die Sowjets 201 Flugzeug.

Im Raum von Salerno und Eboli wurde auch gestern erbittert gekämpft. Einige feindliche Kampfgruppen wurden vernichtet, der Landungskopf weiter eingeeignet. Bei der Erstürmung von Altavilla verloren

die Amerikaner zahlreiche Tote und Gefangene. Die Luftwaffe vernichtete gestern einen Transporter von 8000 Brl. und beschädigte 11 weitere Schiffe der Landungsflotte.

Starke britisch-nordamerikanische Fliegerverbände griffen am 15. Sept. Abends um 18 Uhr die Luftwaffe in Nord- und Westfrankreich an. Vereinzelt Bombenabwürfe verursachten nur unbedeutenden Schaden. Nach bisher vorliegenden Meldungen wurden 9 feindliche Flugzeuge zum Absturz gebracht.

Deutsche Kampfflugzeuge bombardierten in der vergangenen Nacht Einzelziele im Raum von London. Das Jagdgeschwader Mölders erzielte am 15. September den 7000. Flugzeugabschuss. Oberleutnant Nowotny, Führer einer Jagdfliegergruppe, schoss in den letzten drei Tagen an der Ostfront 12 feindliche Flugzeuge ab und errang damit seinen 215. Luftsieg.

Sovražni napadi na vzhodu zavrtnjeni Težke sovjetske izgube — Sovražno predmostje pri Salerno še bolj stisnjeno

Iz Führerjevega glavnega stana, 16. sept. Nemško vrhovno poveljništvo je objavilo naslednje poročilo:

Na obeh straneh Kubana in v južnem odseku vzhodne fronte so bili odbiti številni sovražni napadi. Pri uničenju neke bojne skupine, ki je bila odrezana od zvez z zaledjem, je izgubil sovražnik več tisoč mrtvih, 600 ujetnikov, 110 oklopnih voz in 84 topov.

V srednjem odseku fronte so prešle sovjetske čete zapadno od Jelnje ob močni podpori oklopnih sredstev in letal k pričakovnemu napadu. Bili so po gorčeni borbi s težkimi krvavimi izgubami odbiti ali prestrašeni. Boji so v polnem teku.

Tudi južno od Bjelja in južno od Ladogškega jezera je sovražnik po močni topniški pripravi zamen napadel.

V obeh zadnjih dneh je izgubila sovjetska vojska 201 letalo.

Na ozemlju pri Salerno in Eboli so bili včeraj ogorčeni boji. Nekaj sovražnih bojnih skupin je bilo uničenih, izkrcavalno predmostje pa nadalje zoženo. Pri osvojitvi Altaville so izgubili Američani mnogo padlih in ujetnikov. Letalstvo je uničilo včeraj prevozno ladjo z 8000 br. reg. tonami in je poškodovalo 11 nadaljnjih ladij izkrcavalnega brodoma.

Močni angleško-ameriški letalski oddelki so napadli v poznih večernih urah 15. septembra severno in zapadno francosko ozemlje. Posebno v stanovskih okrajih mesta Pariza so nastala znatna razdejavanja in izgube med prebivalstvom. V pretekli noči je prišlo nekaj sovražnih letal nad severno in zapadno Nemčijo. Posledice odvržene bombe so povzročile le neznatno škodo. Po dosedanjih poročilih je bilo 5 sovražnih letal sestreljenih.

Nemška bojna letala so bombardirala v pretekli noči posamezne cilje na ozemlju Londona.

Letalski oddetek »Mölders« je dosegel 15. septembra 7000. letalsko zmago.

Neporočnik Nowotny, vodja neke lovške letalske skupine je sestrelil v zadnjih dveh dneh na vzhodni fronti 12 sovražnih letal in je dosegel s tem svojo 215. letalsko zmago.

Pregled položaja na vzhodnih bojiščih

Berlin, 17. sept. O položaju na vzhodnih bojiščih javljajo:

Južni odsek: Na kubanskem mostišču so bili predvčerajšnjim bojiševski napadi, ki pa so imeli bolj kr. ne cilje, zavrtnjeni. Med Azovskim morjem in Harkovom so v teku ogorčeni premikalni obrambni boji. Sovražnikovi poskusi prodora so se izjalovili. Zapadno od Krasnoarmajskega jezera je sovražnik ponovil svoje že česte napade, a tudi tokrat zaman. Skupno so Sovjeti izgubili včeraj na vzhodni fronti 258 tankov.

Zmagoviti boji nemških lovcev

Berlin, 17. sept. K izredno visokim izgubam sovjetskega letalstva na srednjem odseku vzhodne fronte, kjer so nemški lovci in protiletalsko topništvo v sredo uničili 87 sovražnih letal, je v veliki meri pripomoglo tudi odlično sodelovanje nemške obveščevalne službe z letalskimi obrambnimi silami. Potem, ko so bojiševiki že v tork trilateralno zamen poskušali dojeti nemško letalstvo na njegovih oporiščih, pri čemer je bilo uničenih 39 sovražnih letal, so predvčerajšnjim ob močni lovski zasedbi poskušali petkrat v skupinah po 50 do 60 letal prodreti do nemških letališč. Z nadglavno bojno črto pa so bili od nemških lovcev zaustavljeni, razgrnjeni in prisiljeni, da so odvrli svoje bombe brez cilja. Niti eno sovjetsko letalo ni doseglo zaželenega cilja. Ob izgubi samo dveh lastnih letal so nemški lovci dosegli 80 letalskih zmag, razen tega pa je 18 protiletalska divizija sestrelila še 7 sovražnih letal.

Ogromni vojni izdatki sovražnikov Negativna bilanca sečanje vojne za Anglijo

Stockholm, 15. sept. DNB. Ogromno vsoto 354 milijard dolarjev so doslej izdali zavezniški za vojno, ugotavlja »Wallstreet Journal« v pregledu splošnih vojnih izdatkov v sovražnem taboru. Razdeljuje to vsoto takole: Sovjetska zveza 136, USA 125, Velika Britanija 66, Kanada 7, Avstralija, Nova Zelandija in Južna Afrika skupno 3, one države, ki so bile že premagane, pa okroglo 17 milijard. »Wallstreet Journal« je izračunal, da znaajo vojni stroški sovražnega tabora vsak dan okroglo 400 milijonov dolarjev.

Odločna vojna misel politikov zapada je dožvela flasko, kar ugotavljajo sedaj tudi revtralni »epazevalci«, kakor n. pr. pravkar »tirn« švedski dopisnik, ki poroča dalje, da je veliko vprašanje, ali bo angleško ljudstvo soglašalo s tem, da do prinese žrtve za »odgovornost Anglije do Evrope«. Množnost »nacionalnih rešitev« nameri »mednarodnega idealnega programa« se mora danes resno upoštevati. Angleški politiki se v bistvu dobro zavedajo, da so pri svoji vojni za rešitev imperija že danes doživeli poraz. Odgovorni angleški krogi uvidevajo, da se relativna moč Anglije med vesolilni preračunava v surovih, v industrijski proizvodnji in številni prebivalstva z zavezniškimi zmagami ne more povečati in da se mora Anglija v bodoče zaradi tega politično in gospodarsko poskusiti prebiti s pomočjo mednarodnega sodelovanja. Kajti povratek k izolaciji je nemogoče. Preslaba, da bi se nadalje stala na lastnih nogah, mora Anglija na milost in nemilost iskati svoj rešitev v »sodelovanju« z vesolilni, ker gospodarsko in politično samostojno ne more več vzdržati. To je tragična bilanca te vojne za Anglijo.

Račun vodilnega newyorškega borznega lista o čisto finančnih stroških te od Anglije in Zedinjenih držav izzavane vojne se lahko le še izpolni z drugimi izjavami v angleško-ameriškem taboru o onih drugih prav tako odločnih stroških vojne, namreč o krvnih žrtvah, ki jih morajo plačati zavezniški in ki jih bodo še morali plačati, kajti, če finančni strokovnjaki ugotavljajo, da je ta Rooseveltova vojna doslej najdražja vojna v svetovni zgodovini, potem kažejo izjave realističnih mislečih krogov v zavezniškem taboru, da bo ta vojna zahtevala od zaveznikov in ne nazadnje od zapadnih velesil še vse druge žrtve, ki bodo zasenile vse druge še tako trezne račune, sestavljene v prvih vojnih letih. To spoznanje mora biti v vodilnih krogih zapadnih sil mnogo bolj razširjeno, kakor pa to da spoznati njihova vojna agencija. Mglaj o tem je napravil intimni prijatelj predsednika USA, Harry Hopkins, v svojem članku v katerem je napovedal, da bo ta vojna zahtevala od zavezniških sil še natežje žrtve in stroške, da bo iztisnila iz njih zadnje energije, če se hočejo sploh vdati upanju, da bodo dosegli končni cilj. Polagoma torej prihaja spoznanje, da predstavlja vse, kar so zavezniški na področju vojne do sedaj dali od sebe, le majhen predokrs tega, kar mora neizbežno priti, ko bo prišlo do prave borbe, ki se ji do sedaj v okviru možnosti izogibajo.

Kakšno stališče zavzema preprost človek v Angliji in Ameriki k tem vprašanjem nadaljnje jevojanja? Treba je upoštevati, da si maji človek v nasprotju z vodilnimi krogi komaj more ustvariti sliko o nadaljnjem vojaškem in političnem razvoju vojne. Maji človek je vse preveč žrtve vojne agencije. Kar pa se po nevtirnih razmotiranjih, ob zaključku četrtega vojnega leta izve iz Londona, nedvomno kaže, da je množica v Angliji in očitno tudi v Ameriki danes bolj kakor kdaj v srbih za svojo bodočnost ne glede na to, ali bo vojna prinesla zavezniškom vojaško odločilne zmage ali ne.

Neki švedski dopisnik poroča med drugim iz Londona, da si najmanj 9 izmed 10 Angležev postavlja danes predvsem vprašanje: Ali bomo po tej vojni našli delo? Zaskrbljenost zaradi dogodkov na frontah je popolnoma zasenčena po tem odločilnem vprašanju, ki zajema vedno širše kroge v Angliji. Teorije in načrti so naravnost senca napram zahtevam množice po uspešnih in praktičnih rešitvah. Kako pa bodo politiki rešili to vprašanje, je seveda druga stvar. To je zelo pomemben razvoj, kajti vojna je bila za politike zapada zadnje obupno sredstvo, da bi zapeljane množice

Franco spet v Madridu
Madrid, 17. sept. Španski državni poglavar general Franco se je vrnil iz San Sebastiana v Madrid.

Poostreni spori med Londonom in Moskvo Bojiševiki ne priznavajo Italije za »drugo fronto«

Bern, 16. sept. Iz poročil, ki so prispela iz Londona v Bern, je razvidno, da zadnje težnje angleških komunistov vodijo vedno močnejšo borbo za takojšnjo ustanovitev drugega bojišča na evropski celini, da bi se tako razbremenile sovjetske armade. V ostalem pa se je z istim vprašanjem bavili tudi kongres angleških delavskih organizacij. Angleška javnost se vedno bolj zani-ma za vprašanje, ali je Italija drugo bojišče ali ne, ter za vprašanje, ali in kdaj je možno računati z izkrcanjem »zavezniških« sil na drugih evropskih obalah.

Izredno ostru napadi komunistov in radikalnih levicarijev so v tej zadevi sprožili v angleškem tisku ostre polemike, ker meščanski listi ščitijo napadene angleške in zavezniške vojaške ter politične voditelje. Za prihodnost ne vedo, so komunisti napovedali veliko množično demonstracijo na Trafalgar Square. Na tem zborovanju bo na-

Attacchi nemici sul fronte orientale respinti

Dal Quartier generale del Führer, 16 settembre. Il Comando Supremo delle Forze Armate comunica:

Dramo le parti del Cuban e nel settore meridionale del fronte orientale sono stati respinti numerosi attacchi nemici. Nella distruzione di un gruppo di forze, tagliato fuori dai collegamenti alle spalle, il nemico perdeva parecchie migliaia di morti, 600 prigionieri, 110 carri armati e 84 cannoni.

Nel settore centrale del fronte i Sovietici passavano all'atteso attacco a occidente di Jelnja, con forte protezione di carri armati e di reparti aerei. Essi venivano dopo duro combattimento respinti o arrestati con gravi sanguinose perdite. I combattimenti sono in pieno corso. Anche a sud di Bjeli e del lago Ladoga il nemico, dopo forte preparazione di artiglieria, attaccava invano.

Nel due ultimi giorni i sovietici perdevano 201 aerei.

Nella zona di Salerno ed Eboli anche ieri si combatté aspramente. Alcuni gruppi di forze nemiche furono distrutti e la testa di sbarco ulteriormente ridotta. Nella pugnazione di Altavilla gli americani ebbero numerosi morti e prigionieri. La Luftwaffe distrusse ieri un trasporto di 3000 ton. e danneggiò ulteriori 15 navi della flotta da sbarco.

Forti reparti aerei anglo-nord-americani attaccavano nelle tarde ore pomeridiane del 15 settembre il territorio nord e ovest della Francia. Particolarmente nei quartieri abitati della città di Parigi si ebbero notevoli distruzioni e perdite tra la popolazione. Nella notte scorsa pochi aerei nemici sorvolavano la Germania nord occidentale. Singoli lanci di bombe causavano solamente danni insignificanti. Da notizie finora giunte furono abbattuti 9 aerei nemici.

Apparecchi da combattimento tedeschi bombardavano nella scorsa notte singoli obiettivi nel territorio di Londra.

Lo stormo aereo »Mölders« raggiungeva il 15 settembre la sua 7000a vittoria aerea.

Il primotenente Nowotny, comandante di un gruppo da caccia, abbatté negli ultimi due giorni sul fronte orientale 12 aerei nemici, raggiungendo così la sua 215 vittoria.

Angloamericane letalske izgube na zapadu

Berlin, 17. sept. Za nadaljnjih šest štiri-motornih bombnikov se je povečalo število anglo-ameriških letalskih izgub pri terorističnih napadih na francosko in zapadno nemško ozemlje v noči od srede na četrtek, kakor je bilo sedaj ugotovljeno. S tem je bilo sestreljenih zanesljivo 15 sovražnih letal, računati pa je s tem, da se bo to število še povečalo.

Diplomati sovražnih držav v Vatikanu

Berlin, 16. sept. Na vprašanje o položaju Vatikana in o diplomatskem življenju v vatikanskem mestu so izjavili v berlinskem zunanjem ministrstvu, da so prej nekateri »zavezniški« diplomati onstran Trga sv. Petra, ki spada k Vatikanu, pa je dostopen rimski javnosti, imeli tesne stike z zastopniki in zastopnicami različenih političnih skupin v Rimu. Ta možnost je bila zljaj odstranjena in življenje tujih diplomatov v vatikanskem mestu je tako postalo nekoliko bolj enolično.

Napad na ameriške postojanke na Pacifiku

Tokio, 15. sept. Japonsko letalstvo je včeraj petkrat bombardiralo otok Funafuti vzhodno od Salomonskega otočja in povzročilo na vojaških napravah veliko razdejavanje. Japonski letalski oddelki so napadli tudi Guadalcanar in Rosel, kjer so nastali veliki požari. Posebno hudo so poškodovana letališča. Vsa japonska letala so se vrnila na svoja oporišča.

Hudi letalski boji na Novi Gvineji

Tokio, 16. sept. Z nekega japonskega oporišča v jugozapadnem Pacifiku javljajo: Na Novi Gvineji nastanjeni japonski letalski so napadli neko sovražno letališče na Novi Gvineji. Štiri velika sovražna letala so bila uničena na tleh, sestreljenih pa je bilo 13 sovražnih lovcev. Tri velika skladišča potrebščin so bila zažgana.

Uspešno nadaljevanje operacij pri Salerno

Berlin, 16. sept. Nemško vrhovno poveljništvo poroča o bojih v Italiji: Bitka za Salernski zaliv je stopila v novo fazo. Po nemških uspehih dne 13. t. m. je bil sovražnik zopet vržen k obali. Ozemlje, ki so ga zavzele nemške čete, je odlično sovražnika. Od včeraj napadajo nemške divizije tesno izkrcavalno mostišče pri Salerno na južno od Ebolijskega jezera. Dosegle so nove pomembne uspehe. Pri Salerno so zavzele razne višinske postojanke in neko vas južno od mesta. Sovražnik poskuša držati izkrcavalno mostišče, toda le s težkimi in krvavimi izgubami.

Berlin, 17. sept. Od predvčerajšnjega dne nemške divizije srdito napadajo vtišeno sovražno predmostje pri Salerno in južno od Ebolijskega jezera. Pri Salerno so bili zavzeti važni višinski položaji in neki kraj južno-vzhodno od mesta. V južnem zalivu je bilo sovražno mostišče še bolj stisnjeno. Razen že objavljenih potopitev sovražnih ladij v Palermanskem zalivu, je bilo še 16 trgovskih ladij s skupno 44.000 tonami hudo poškodovanih.

Nezlomljiva morala nemške vojske

Tokio, 17. sept. Pristojni japonski krogi označujejo uspeh nemških oboroženih sil v Italiji za tako pomemben, da presega daleč običajne vojne operacije. »Nippon Times« piše, da se je italijanski narod sedaj zopet znašel, potem ko je Badoglijevo izdajstvo ločilo pleve od pšenice.

Newyork, 16. sept. Newyorkski list »Newyork Times« piše o odporu nemških čet v

Italiji. List pravi, da ta odpor dokazuje, da je morala nemške vojske zelo visoka in nezlomljiva.

Američani se drže le z največjimi izgubami

Washington, 16. sept. Severnoameriški finančni minister je sredi poročil o angleški uradni poročevalske agencije izjavil: Držimo mostišče pri Neapoli, toda le s strašnimi in krvavimi izgubami. Z Nemci se moramo za vsako ped zemlje krvavo boriti, četudi bi zavzeli vso Italijo, se s tem Nemci ne bomo še prav nič približali. Pretirani optimizem je zaradi tega naravnost zločinski.

Razočarani Eisenhower

Lizbona, 16. sept. Kakor poudarjajo v tukajšnjih prestolniških krogih, je razvoj dogodkov v Italiji za ameriškega generala Eisenhowera popolnoma presenetljiv. V poročilih prestolnici priznavajo v tamošnjih angleških in ameriških krogih, da tudi politične dogodke zelo zaskrbljeno zasledujejo. Politčni manevar, ki ga je napravil z Badoglijem, se je docela izjalovil. V lizbonskih krogih pravijo, da se zavzema Eisenhower za neko novo fronto, ker ga more samo to rešiti iz nepriznane zadrege v Italiji.

London, 16. sept. »Daily Mail« piše: Z angleško-ameriškega stališča predstavlja osvoboditev Mussolinija začetek razvoja, ki ga je treba sprejeti zelo resno. Nemčija kaže zopet sposobnost za nenadne in odlične nastope, kakršni so znani iz preteklosti.

Dramatični trenutki Ducejeve osvoboditve

Voditelj udara Scorzini prvič in odlikovan

Berlin, 16. sept. Hauptsturmführer SS Scorzini, ki je vodil udar za osvoboditev Duceja, poroča o svojih vtisih med drugim: Slika, ki se mi je prožila, ko sem stopil v Mussolinijevo sobo v planskem hotelu, je napravila name globok vtis. Gole stene, miza in par stolov, to je bila ječa, v katero so zaprli Duceja. Sredi sobe je stal Mussolini, visoko vzravnano, roko dvignjeno v pozdrav. Za njim sta stala dva tajna policista. Ko sta zagledala moje steno, poto, sta takoj dvignila roke, kakor so ju streljali in odvedli. Ko sva bila sama, je Mussolini rekel: »Ko sem zapazil vznemirjenje med stražo, sem si bil takoj na jasnem, da je prišel trenutek rešitve«.

Mussolini je takoj vprašal za usodo svoje rodbine. Ko je slišal o sramotni kapitulaciji, je zagorel od jeze in stisnil pesti. Po rešitvi je napravil poskus svojega ženo in otale rodbinske člane. Med njimi je tudi sin Viktor, ki je kmalu po aretaciji s strani Badoglijevih ljudi ušel.

Berlin, 16. sept. SS Hauptsturmführer Scorzini je bil z veljavnostjo od 12. sept. t. l. to je od dneva osvoboditve Mussolinija povišan v Sturmbannführerja. Kakor znano, je bil Scorzini za svoj junaški čin odlikovan že z viteškim križcem k železnemu križu od Führerja. Scorzini je rojen Dunajčan. Že od maja 1932 pripada kot fanačnik nacionalist nemški narodno-socialistični stranki. Kljub vsem nasprotovanjem in šikanam s strani Dolfusovega in Schuschniggovega režima je kot pripadnik SS oddelkov pripravil priključitev. Tako je bil voditelj oddelka ilegalne SS. Ob izbruhu vojne je bil rezervni oficir pri letalcih. Junija 1940 je vstopil kot prostovoljec v vojaško formacijo SS. Sodeloval je v vojnih pohodih na zapadu, na Balkanu in na vzhodu. Pozneje je bil kot Hauptsturmführer dodeljen varnostni službi SS.

Nadaljnji odmevi osvoboditve

London, 16. sept. »Daily Mail« piše, da bo Mussolinijeva rešitev zelo vplivala na dogodke. Mussolini je v Italiji tako močno zasidran, da se bo njegov vpliv zelo hitro čutil.

Bern, 16. sept. Švicarski dnevnik »Vaterland« piše o rešitvi Mussolinija in pravi, da so nemški oddelki ob tej priliki natopali tako, da se je izkazalo, kako bili

skovito zna nemška vojska izvajati svoja dejanja.

Madrid, 16. sept. List »Informaciones« piše o rešitvi Mussolinija in pravi, da je nemško orožje najboljši ščit za obrambo Evrope.

Bangkok, 16. sept. Osvobodjenje Mussolinija je izzvalo v Indiji veliko veselje in navdušenje zlasti med indijskimi borci za svobodo. Njihov govornik je naglašal, da je bil Mussolini vedno prijatelj Indijcev in sovražnik Angležev. Njegova osvoboditev predstavlja velik moralni poraz Angležev in Američanov.

Pokvarjeno veselje

Berlin, 16. sept. Iz angleškega tiska se da posneti, da pričakujejo v Londonu nagel povratek Churchilla iz Washingtona. Churchill bo moral podati v spodnji zbornici izjave o položaju v Italiji, zlasti pa o osvoboditvi Mussolinija. Angleški tisk ne more prikriti svoje jeze. Angleški listi so se že veselili na poročila iz Washingtona, kamor so nameravali prepeleti Mussolinija Churchill je samo zaradi tega tako dolgo ostal v Ameriki, da bi osebnost prisostvoval prihodu Mussolinija in se skupno z Rooseveltom postavil za njegovega sodnika.

Madžarski propagandni minister o Badoglijevi kapitulaciji

Budimpešta, 17. sept. Madžarski propagandni minister Antal je v velikem govoru, ki ga je imel na nekem zborovanju, zavzel stališče proti sovražni agitaciji. Med drugim je dejal: »Italijanski primer je najbolj prepričljiv dokaz, da se lahko pribori časten mir samo z vero, samcaupanjem in junaško odločnostjo. Madžarska se mora na italijanskem zgledu učiti ter mora trezno in hladnokrvno z orožjem v roki stati na straži«.

Argentina ščiti svoje mornarje

Buenos Aires, 17. sept. Argentinski mornarji smejo v bodoče sprejeti službo na ladjah tujih narodnosti, ki vozijo po vodah vojnega področja, le tedaj, če so službene pogodbe v skladu s posebnimi določbami, ki jih je izdala argentinska vlada.

Prpravite si skisane zelene krme za male živali

Kisamo lahko vse vrtno odpadke, ki bi jih drugače ne mogli spraviti za živalsko prehrano

Ljubljana, 17. septembra.

Prprava krmil za živalsko prehrano malih živali je sedaj najvažnejša naloga za vse rejce. Poleg sene, korenja, pese, zeloda in nekaterih drugih pridelkov, ki smo jih rabili za krmno malih živali že v mirnih časih, moramo sedaj pritegniti v shrambo vse, kar je mogoče izkoristiti. Na razpolago so nam še mnoge zelene rastline, ki jih ni mogoče niti spraviti posejane niti jih pokrmiti, ker jih male živali ne morejo, toliko naenkrat porabiti. Mnogo teh rastlin propade brez koristi ali jih kot odpadke zavržemo na gnoj. Tako se brezplodno zgubi mnogo raznega zelenjatega, ohrovtovnega, pesnega in drugega listja.

Vendar se da vsa ta zelenjava izvrstno izkoristiti za živalsko krmilo. Najboljše jo izkoristimo s kisanjem ali tako imenovanim ensiliranjem. Skisana krmna dobro nadomešča pozimi zelene krme. S kisanjem lahko izkoristimo vse do zadnjega kosa zelenjave, ki bi ga sicer zavrgli. V ta namen lahko uporabimo, kakor že rečeno, listje ohrovtov, zelja, pese, repe, uporabna je detelja, trava, regrat, zelena kruzna in vsa druga zelenjava, ki raste na naših vrtovih.

Za kisanje nam je potrebna primerna posoda, za katero se zahteva samo, da je nepropustna. Silačena zelenjava mora biti v njej tesno zaprta. Tudi ko se zelenjava seseda, zrak

ne sme imeti v posodo dostopa. Najprimernejša je lesena kad ali pa betonski valj, kakršne uporabljajo za razne odtočne naprave. Kdor nima tega na razpolago, bo za silo uporabil tudi kakšen rabljen sod. Prav posebno primeren na sod ni, ker zaradi svoje oblike rad pripuša zrak.

Prečen zelenjavni vložimo, jo zrežemo. Najbolje je, da si jo pripravimo v enem dnevu toliko, da napolnimo razpoložljivo posodo do vrha. Tako bomo najzanesljiveje iztisnili iz nje zrak. Zelenjavo polagamo v posodo v dobro stlačenih plasteh. Če uporabljamo cementni valj, mu moramo seveda prej napraviti primerno cementno dno.

Ko je posoda napolnjena, jo pokrijemo s primerno vrčevnasto krpo ter s pokrovom, ki tesno zapira odprtino. Na pokrov razmažemo debelejšo plast gline tako, da je popolnoma zaprta in ne more zrak v posodo. Gline je treba med kisanjem večkrat zmočiti in znova razmazati, ker poka in ker se zelenjava med kisanjem seseda.

Kisanje traja približno 6 do 8 tednov. Po tem času je zelenjava že uporabna in lahko krmimo. Uživajo jo prav vse živali, moramo pa jih nanjo pripraviti. Zato jim bomo pomagali v začetku le manjše količine kisle hrane. Kasneje lahko dajemo zajcem do 20 kg, kozi celo do 1 kg.

Ljubljanska preteklost v „Novicah“

Odpoved stanovanj — S preselitvijo veronske vojaške kancellerie v Ljubljano ne bo nič — Besedovanje zaradi Peškotove hiše

Na str. 49 Bleiweisovih »Novic« 1. 1861 beremo pod ljubljanskimi vestmi:

»Po novem c. kr. ukazu je odpovedni čas (Aufkündigungszeit) v najem vzetihih pribivališč in preselovanje iz njih za Ljubljano predpisano: 1. V Ljubljani in njenih predmestjih, kjer so se sedaj ljudje vsacega pol leta preselovali, se imajo odpovedati stanstvi tri mesece pred izselitvijo, ako se ni v posebni pogodbi krajša ali dalja doba določila, in sicer za pol leta od sv. Mihele do sv. Jurja vselej zadnji čas osem dni po Svečnicu, to je do 10. februarja — in za pol leta od sv. Jurja do sv. Mihele vsaj 8 dni po sv. Janezu Kerstniku, to je do 2. julija. — 2. Po odpovedanji mora po sv. Jurju ali po sv. Mihele tisti, ki se ima izseliti, v osmih dneh en del svojega stanovanja ali kake druge v najem vzete hrambe in del spaznitni in novemu najemniku prepustiti pripravno mesto, da v njem nekoliko svojih reči spravi, in ko preteče 14 dni po sv. Jurju ali Mihele, to je 7. maja in 10. oktobra, mora prvi najemnik stanšče ali druge hrambe čisto spazniti in novemu najemniku prepustiti.«

Štev. 7. 1. 1861 pa vsebuje sledeče poročilo iz Ljubljane:

»Uni dan je bila vnovič komisija tukaj, ali bi se ne dale vojaške računske kancellerie iz Verone le sem preseliti; al prostornih sob za kancellerie in stanovanj za 130, več del nižjih uradnikov, se ni našlo, in tako ne bo nič s preselitvijo v Ljubljano.«

»Po vihanem besedovanju je bilo v poslednjem zboru naše hranilnice (Sparkasse) spet (menda že desettikrat) sklenjeno, naj se na hranilnično poslopje zida letos še eno nadstropje, zavaljo Peškotove hiše naj pa se resno v predvideni vzame, ali bi se v dražbi, ki bo prihodnji mesec, kupila ali ne. Če bo zmiraj taka, utegne naša hranilnica kakor nekdanj fides graeca v pregovor priti, da se bo reklo: »nje sklepi pa nobeni sklepi.« Za celo nove in velike stavbe res morebiti ni sedaj pripraven čas; al drugo nadstropje na prvo sedanje hranilnice bil bi vsak dober gospodar že pred 20 leti postavil.«

V štev. 49 istega leta:

»Kakor se nesreča od nekaj in povsod

primerja, tako je tudi velika in dereča Ljubljanka pozerla pretekli teden nekemu keršenco in nekega hlapca, ki bi se ne bila dala rešiti s priklenjenim čolnom, ampak le s tem, da bi bil kak izurjen plavar hipoma v vodo skočil in ju iz nje potegnil. Kakor te nesreče ni nobeden kriv, tako tudi gazna naprava sama po sebi ni kriva, da bi se bila unidala blizu Zabjeka v g. K. hiši spet kmali velika nesreča zgodila — prav na čudno vižo, ki bi je človek ne verjel, ako bi sam ne bi vidil. K sreči so vse oteli, tudi gospodinj, ki pa je že tako mrtva bila, da so jo že s sv. zakramentom za umirajočo previdili. In kaj je bilo? V celi hiši nimajo gazne svečev; pa sredi ulice, še čez sežen od hiše, je pa napeljana velika gazna cev pod zemljo. Ta cev je počila, in gaz je pod zemljo in skozi zemljo na tisto stran, kjer je bila razpoklina, puhtil noter pod hišo, kjer je pri tleh soba, v kateri se je omenjena nesreča zgodila. To ne more biti — utegne kdo reči. In vendar je tako! Ko je odhala gospodinja nek poseben smrad v sobi, je zverž se lučjo iskala po tleh, kaj nek tako smrdi; kar pride s svečo do neke špranje na tleh in v tem hipu se na treh mestih uame plamen kakor veša, in gotovo je zdaj bilo, da se je izpod dilje puhteti gaz uvel. Berž potem v sobo so izkopali na ulicah čev in našli jo počeno. Delavci sami so rekli, da, ker imajo v gazometru ves gaz do pičice zaznamovan, da že več dni niso vedeli, kam da jim toliko gaza vha. Razpoklino so dobro zakopali in zadelali in zdaj je vse spet v redu. Mi naznamimo to nesrečo le zato, ker si v dolžnost štejem ljudi opominjati, pazljivim biti, ako zavohajo kakršen naveden smrad blizu gaznih cevi, da se nesreči berž v okoli pride, pa tudi za to, da zdravnik v nenavadnih nezdah mislijo na take primerljaje. — Pred dvema dnevooma so vozovi na železnici poterili neko mlado žensko, ki je na železnici sedela; danes (v torek) pa so pri Rudniku našli do nagega izlesčenega, prav močnega človeka z odrezano glavo. Kdo je bil nesrečni človek, se še ne ve, pa tudi ne, kdo ga je tako grozovito umoril; glava mu je bila tako umetno odrezana, da se vidi, da je hudodelec znal dobro mesariti. Prinesli so mrtvega k sv. Krištofu v Ljubljano.«

DNEVNE VESTI

— Smrt admirala Bachmanna. V Kielu je nedavno umrl upokojeni admiral A. Bachmann, star 83 let. Leta 1884 se je kot mlad častnik udeležil izkrcavalnih bojev v Kamerunu. V prejšnji svetovni vojni je bil šef nemškega admiralskega štaba, pozneje šef pomorske postaje v Kielu.

— S poleta se ni vrnil. Nemški časniki poročajo, da se s poleta nad Anglijo ni vrnil letalski major Karl Heinz Leesmann, skupinski poveljnik letalskega krkela. Bil je imetelj visokih odlikovanj.

— Borba proti malariji. Nedavno so bile otvorene v Madridu in v raznih španskih pokrajinah številne klinike, ki služijo borbi proti malariji. Obenem se bo pospešilo pobijanje močvirne mrzlice.

— Umrli je švedski nadškof. To dni je umrl ogrski nadškof v Szegedinu dr. Julij Glattenfelder, star 69 let. Pokojni nadškof je igral v ogrskem političnem življenju vodilno vlogo. Bil je tudi predsednik ogrske katoliške akcije.

— Prva vzhodno nemška veja Goethejeve družbe. V Gdanskem je bila te dni ustanovljena prva vzhodno nemška veja weimarske Goethejeve družbe.

— Novo Timmermansovo delo na nemških odrih. Mestno gledališče v Regensburgu si je za konec februarja 1944 zagotovilo krstno predstavo F. Timmermansovega odrskega dela »Pieter Breughel«. Omenjeno delo bodo uprizorili tudi na odrih v Frankfurtu ob Maini, Poznaju in Krakovu.

— Hamburški režiser v Bukarešti. Znan hamburški režiser Pavel Mundorf pripravila na odru bukarške drame uprizoritev Hebblove »Marije Magdalene«.

— Smrt znanega nemškega skladatelja. V Würzburgu je umrl znan glasbeni vzgojitelj in skladatelj Pavel Zilcher. Doživel je častitljivo starost 88 let. Pokojnik je napisal zlasti mnogo klavirskih skladb za mladino. Bil je oče ravnatelja würzburgskega državnega konservatorija prof. Hermana Zilcherja.

Ogrsko poslanstvo v Kodanju. Vodstvo novo ustanovljenega ogrskega poslanstva v Kodanju je bilo poverjeno izrednemu poslaniku ter opolnomočencu Josipu Kridtoffju.

— Španija in švica. V Madridu je bila podpisana pogodba med švico in španjo. Švica bo dobavljala španji predvsem stroje, španija pa švici razne smole, kolofonijo in pluto.

— Vaški poštni uradi so bili te dni otvorni po vsej Rumuniji. Urađe vodijo občinski uradniki. Pošto dostavo oskrbuje mladina, ki ima predvojaško vzgojo, skupno z vaškimi orožniki.

— Nezgode. 19 letna kmetica Marija Petelin iz Pliskovice na Krasu se je pri

P. G. Wodehouse:

MALA PEPITA

Nekdo je jel z močjo razbijati po vratih, in to je za trenutek vrglo »Pepitino« prekipajočo zgovornost. Odmor je bil končan, pričeno se je drugo kolo.

Zdaj, ko sem bil utrujen svoj svečni ogor, je bilo v hlevu tema kakor v rogu; in zaman bi bilo tajiti, da je v temi, posebno kadar se ji pridružuje še ropot, nekaj, kar pretresa živce. Ko bi bili ostali moji živci trdni, bi se bil malo menil za tisto razbijanje. Po zvoku je bilo sediti, da tolčejo po vratih z nekakšnim lesenim orodjem — kakor sem kasneje zvedel, s kijem, ki so ga bili vzeli v drvarstvo; vrata so bila močna in bi bila vzdržala tudi brez mene. Toda človeku, ki ni vreden silovitih nastopov, je najtežje ostati krmilem. Razbijanje me je dražilo in navdajalo s skrbjo, ker sem bil pač v takem duševnem stanju, da sem pretilaval njegov pomen. Zdelo se mi je, da mu moram neutegoma storiti konec.

Malo prej sem si bil potolkel golent ob praznem zaboji, ki so ga bili z drugo ropo vred postavlili v hlev. Zdaj sem ga tipa je potikal, ga tiho zavlekel pod enega izmed oken, stopil nanj in pogledal venkaj. Ko

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Tel. 27-30 KINO SLOGA Tel. 27-30

Sijajna veseloigra z nadvse priljubljenim komikom HANS MOSER-JEM v glavni vlogi.

Ples, glasba, petje in nepretrgana vrsta zabavnih prizorov.

KAM GREVA GOSPA?

Sodelujejo: Carola Höhn, Claudio Gora in Maria Andergast.

Predstave ob delavnikih samo ob 15. in 17. V nedeljo ob 10.30, 15. in 17. uri.

KINO UNION Telefon 22-21

Ganljiv in dramatično napet ljubezenski roman, ki se odigraval v kraljevstvu snežnih viharjev

ZAKON SEVERA

Krasen francoski film, v katerem igrajo: Michele Morgan, Richard Pierre, Willm. Charles Vanel, J. Teranne, Arlette Marchal.

Predstave ob: 15.30, 17.30

KINO MATICA Telefon 22-41

Leny Marenbach, Rudolf Prack in Paul Kemp v največjem cirkuškem filmu letošnje sezone

ZENSKA MED ZVERMI

Atraktivne, klovni in moderna glasba

Predstave dnevno ob: 15. in 17. uri

Ob nedeljah matineja ob 10.30 uri

poljskemu delu ponesrečila in si zlomila levo nogo. Prepeljali so jo v tržaško bolnišnico, kamor se je zatekel tudi 44 letni kmetovalec Just Gjoček, ki ima zlomljeno levico.

IZ LJUBLJANE

Ij — Prekosili smo lanski rekord. Posebnost septembrske vročine 30 stop. smo zabeležili že lansko jesen. Bilo je v soboto, 12. septembra. Takrat smo zapisali, da je to izrednost, ki je ni bilo že desetletja. V prejšnjih letih se je živo srebro dvignilo v septembru največ do 25. stop. Celzija. Letos smo lanski rekord prekosili. Letošnji višek pa ni združen s tolikšno sušo, kakor je bil lanski, ko je bila zemlja zelo potrebna izdatne moče. Letos so vrtni res že potrebni zalivanja, posebno, kjer raste nežna solatna zelenjava, posebno suše pa še ni. Lani se je vreme po 12. septembru kmalu spremenilo. Okoli 17. in 18. septembra se je v zvezi z izdatnim dežjem močno ohladilo. Letos še vedno ne kaže, da bo prišlo do spremembe. Barometer je včeraj popoldne sicer kazal nagajenost k padavinu, ponoči pa se je znova dvignil in je davi bil zopet na 766 mm. Vročina je za malenkost popustila. Maksimum je bil včeraj 29.7 stop. Celzija, minimum pa bil 14.6 stop. Celzija.

Ij — Lepa jesen otrokom. Sončno septembrsko vreme prinaša otrokom posebno veselje. Že delj časa se zabavajo s spuščanjem zmajev. Posebno v Trnovem je ta otroški »sport« zelo priljubljen. Zadnje dni so otroci prebrskali vse domače zaloge in kupili po papirnatih ves barvisti tanki papir. Izdelovalci zmajev imajo najrazličnejše domisleke za oblike svojih izdelkov, največ pa se ravna po starih preizkušenih zgledih. Poseben uspeh je dosegel nek detek, ki si je izdelal zmaya v obliki lesenega ograjda za visok kvader. Zgoraj in spodaj, s precejšnjim presledkom vmes, ga je ovil s papirjem, prazne pa so ostale tudi osnovne ploške. Tako izdelani zmay se mu je dvignil zelo visoko in ga je bilo videti celo iz mesta. Tudi z navadnimi oblikami izdelkov so bili nekateri zelo zadovoljni. Papirnat zmaye spravijo celo do 100 m visoko. Nedolžna zabava otrok, ki so kar zaverovani v svoje igranje, bo trajala, dokler bo vreme lepo in bodo pihale rahle južne sappe.

Ij — Sezname davčnih osnov zdravnikov, zobozdravnikov, dentistov, živnozdravnikov in babic bodo razgrnjeni do 4. oktobra t. l. sezname davčnih osnov notarjev in advokatov bodo pa razgrnjeni do 5. oktobra t. l. v mestnem odpravnistvu v III. nadstropju magistratne hiše za vodnjakom.

Ij — Popravek k telefonskemu imeniku. V novem telefonskem imeniku na strani 26 pod Cvetličarna »Herta«, Prešernova ulica 34, je pravilna šte. telefona 36-05.

Ij — Vpisovanje v otroški vrtec na Lendini bo 20. in 21. t. m. od 8. do 12 ure.

Iz Hrvatske

— Trgovinska pogodba med Hrvatsko in Slovaško. V Bratislavo je odpotovala hrvatska delegacija, ki se bo pogajala z zastopniki Slovaške o novi trgovinski pogodbi med obema državama. Dosedanja trgovinska in plačilna pogodba je bila sklenjena ob koncu leta 1941. Lani je bil

sem z roko začutil kljuko na oknici, sem jo odprl. Videti ni bilo nič, a razbijanje je postalo bolj razločno; tedaj sem iztegnil roko skozi rešetko in na slepo sprožil vseh oken strel, ki sem jih imel v pištoli.

S praktičnega vidika je bilo to dejanje težko opravičiti; bilo je jalovo, kajti nobena izmed svitečnik ni mogla zadeti v cilj ali tudi le v njegovo bližino; kot demonstracija pa je imelo čudovit uspeh. Kajti dvorišče se je mahoma napolnilo z izstrelki, ki so frčali na vse strani: udarjali so v tla, se odbijali, krulili opečnate stene, zvižgali sem in tja — skratka, truš je bil tak, da je moral omehtati tudi najbolj trdno srce. Oblegovalci niso zapravljali časa z besedenjem, ampak so jo ucvrli kakor en moč. Slisali sem jih, kako so z glasnim topotom dirjali po tlaku na vse strani. Čez nekaj minut je bilo vse tiho, slisalo se je le še šumenje dežja. Drugo kolo je bilo torej kratko, komaj vredno tega imena; toda končalo se je bilo docela nam v korist.

Napuhljen od ponosa sem skočil na tla. Nikoli prej nisem bil počakal takih reči, a vendar sem se bil občel kakor star vojak. Zdelo se mi je, da imam pravico do zmagovalstva. Spet sem prižgal tisti ogor, in se s stojičim obližjem zaščitniško osrli po svoji posebni.

slovaški izvoz na Hrvatsko večji od hrvatskega izvoza na Slovaško za okroglo 45 milijonov kun. Ta saldo v korist Slovaške se je v prvih 6 mesecih tekočega leta podvojil.

— Zvišanje monopolne pristojbine. Ravnateljstvo hrvatskih monopolov je s 1. septembrom zvišalo poleg cen tobaka in soli tudi monopolne pristojbine za petrolej in sicer za 100 odstotkov. Sol je zdaj po 30 kun kg, monopolna pristojbina za petrolej pa znaša tudi 30 kun od litra.

— Bolgarsko-hrvatska trgovinska pogodba podpisana. Ob koncu avgusta je potekla trgovinska pogodba med Bolgarijo in Hrvatsko. Zato so se sestali nedavno v Zagrebu zastopniki obeh držav na pogajanja o ureditvi raznih plačilnih in prometnih obema državama zadevajajočih vprašanj. Sklenili so podaljšati dosedanje trgovinsko pogodbo do konca tekočega leta. Bolgarsko delegacijo je vodil poslanski svetnik Kiril Dobrev, hrvatsko pa ing. Vladimir Vrabčević.

Izpred okrožnega sodišča

Sobarica Hilda je okradla svoje tovarišice — Ali je zagrešila vžem ali navadno tatvino?

Ljubljana, 17. septembra.

Ali je navadna denarija iz zaklenjene in nasilno odprte šatulle vlomna tatvina ali samo navadna branila? To vprašanje je zanimalo sodnike, branilca in državnega tožilca, ko so v sredo razpravljali o krivdi in kazni za 24letno Trboveljčanko Hildo, ki je kot sobarica ukradla svoji tovarišici plačilni natakarič 350 lir. Po našem kazenskem zakonu namreč ni vseeno, ali je bil ukradeni predmet zaklenjen odnosno zaprt tako, da je mogoč priti tat do njega le s silo, ali mu je bil prosto dosegljiv. Za vlomne tatvine so kazni mnogo strožje kakor za navadne tatvine.

Ce bi se izkazalo, da je Hilda izvršila vlomno tatvino, bi ji sodniki prisodili najmanj tri mesece strogega zapor. Obtožnica se je postavila na stališče, da je Hilda napravila pravi vrom, ko je nasilno odprla šatullo. Sodniki so bili bolj opretni. Podrobno so spraševali Hildo, kakšna je bila tista šatulla. Izkazalo se je, da je merila približno 30X30X15 cm. Torej ni bila posebno velika in bi jo Hilda celo brez posebnih težav lahko odnesla. Če bi ukradla šatullo z vso vsebino vred, bi zagrešila navadno tatvino, čeprav bi bila škoda večja! Ker pa je ukradla samo denar iz nje in je škoda manjša, vsakekar ni mogoče govoriti o vromu, čeprav je šlo za nasilno odprtje šatulle.

Hilda doslej še ni bila kaznovana. Njena mati se je ponovno poročila in morala je od doma, stara komaj 13 let. S pridnostjo je počasi v raznih službah napredovala in je nedavno služila kot sobarica v večjem ljubljanskem hotelu.

Imela je okoli 500 lir plače, morala pa je sama plačevati hrano in stanovanje pri svojem delodajalcu. Tako ji je ostajalo le malo denarja za oblike in druge potrebitine. V juliju so jo odpustili in po dveh tednih nezaposlenosti je dobila zaposlitev v manjšem gostilniškem prenočevališču. Lastnica jo je vzela na 14dnevno preizkušnjo, ne da bi ji za ta čas obljubila kakšno plačilo razen hrane in stanovanja. Hilda je nujno potrebovala nekaj denarja, da bi si kupila čevlje. Priložnost jo je premamila in prilastila si je denar tovarišice, s katero je spala v isti sobi. Po tatvini je sama zapustila službo. Arretirali so jo 21. avgusta in je bila do glavne razprave v preiskovalnem zaporu.

Sodniki so upoštevali vse olajšilne okolnosti, zlasti, da je napravila prvi kazniv prestop, prekvalificirali so dejanje v prestop navadne tatvine po § 314. in jo obsodili na 1 mesec zaporu pogojno za dobo dveh let. Obtoženka, ki jo je branil odvetnik dr. Leskovic, se je s kaznijo zadovoljila in obljubila, da se bo popobila.

V senatu so bili: sod. Josip Baričević kot predsednik in sod. Ivan Kralj ter Ivan Brelih kot votanta. Obtožnico je zastopal državni tožilec France Sever. — V sredo bi morala biti še tretja razprava proti obtožencema, ki sta zagrešila več tatvin na ljubljanskem železniškem kolodvoru. Ker sta se pa obtoženca zadnje dni iz Ljubljane neznano kam preselila, so morali razpravo preložiti na nedoločen čas.

Zanimivosti o cestnih železnica

Ljubljana, 17. septembra

Tramvaj budi toliko zanimanja, da bodo nedvomno marsikoga zanimale zanimivosti o cestnih železnica, sploh, kakor jih je opisal inž. Dušan Krapež v zadnji številki Elekrotehniškega vestnika. Iz zanimive razprave posnemamo glavne podatke.

Kaj so cestne železnice. Strokovnjak jih opredeljuje: »Cestne železnice so prometne naprave, ki jih razlikujemo od drugih običajnih železnic po tem, da so tračnice položene v cestnišče, da je po progi v poljubni smeri omogočen promet tudi drugim prometnim sredstvom. Včasih leži tudi proga izven ceste, vzdolž nje, vendar je tudi priključena na skupno omrežje cestne železnice; v Ljubljani poznamo dva takšna primera: proga pri Sv. Križu in rakovniška proga.

Naloga cestne železnice je, vezati prometne voze med seboj ter druge prometne naprave izven mesta s središčem (pristanišča, letališča, bližnje izletne kraje itd.). V velikih mestih izgubljajo cestna železnica svojo veljavo, ker jo izpodrivajo sorodne mestne, navadno podzemne železnice s svojim posebnim tiriščem in druga gibljivejša prometna sredstva, trolejbusi, avtobusi itd. Zanimile cestne železnice je stara. Treba pa je bilo najti primerno pogonsko silo. Poskušali so marsikaj z večjim ali manjšim uspehom, bolj se je pa za cestna železnica razmahnila šele z elektrifikacijo.

Prva cestna železnica je bila izročena svojemu namenu sredi preteklega stoletja v New Yorku, delo inž. Loubata, Francoza. Tedaj seveda niso še uporabljali elektrike za pogon. Pred vozovi so bili vpreženi konji. Zgledu New Yorka je sledil Pariz leta 1854. in 1. 1865. Berlin.

Na živalski pogon. Že stari narodi so poznali voz, konja in cesto. Stremenje je bilo, kako zmanjšati trenje med kolesi in cesto ter tako povečati potovalno hitrost in delazmožnost. Končno so prišli na zamisel, naj bi tekla kolesa vozov po tračnicah. Tako je nastala cestna železnica na živalski pogon. Konj — redkeje mula — je bil prvi »motor« cestne železnice.

Na par. Posebno dobro se obnesejo železnice na paro v medkrajevem lokalnem — prometnem. Gospodarno pa je obratovanje železnice na paro le z daljšimi vlaki in v daljših časovnih presledkih. V mestih so bile precej razširjene cestne železnice na paro pred uvedbo elektrike zlasti v Angliji.

Na vrv. Mislimo si vzdolž proge med tračnicama kanal z ozko zarezo v cestnišču. V tem kanalu teče po valjčkih, ki služijo kot vodilo, vaze sklenjena, torej neskončna jeklena vrv, ki jo ženejo posebni stroji v centrali. Vozovi so s primernimi kavlji prijeti na to jekleno vrv. Motornega voza sploh ni treba. Na postaji razklesne voznik kavelj, ki prijemlje vrv, in voz obstane. Ker je za ta obratovalni način potrebna neskončna vrv, so bile vse te železnice v začetku dvotirne. Takšna železnica lahko premaguje zelo strme vzpone, celo brez težave vzpon 1:4,5, to se pravi, da se proga vzpena dolžino 4,5 metra za meter. V ljubljanski ulici Sv. Florijana pa znaša

vzpon 1:22,73. — Cestne železnice na vrv so drage naprave in negospodarne zaradi trošenja energije pri trenju jeklene vrvi ob valjčke. Mnogo takšnih »kakeletskih« cestnih železnic je obratovalo zlasti v Ameriki in Avstriji, dokler ni bila uvedena elektrika kot pogonska sila.

Na stinjen zrak. Najbrž ne veste, da so bile uvedene tudi te vrste cestne železnice. Mislite si v jeklenih bombah namestu metana, stinjen zrak 80—160 atmosfer, namestu pnevmatik in ceste pa železna kolesa in tračnice, pa lahko ta tramvaj nekoliko primerjate z avtobusi na pogon z metanom. Ta vrsta cestne železnice je v začetku mnogo obetala. V posebnih centralah so polnili jeklene s stinjenim zrakom. Na voz so pritrili posodo s stinjenim zrakom in že je bilo mogoče vozilo pogoniti. Posebna redukcijska zaklopka je znižala pritisk na 10 atmosfer in zrak je oddal svojo kompresijsko energijo po valjih in batih motorja pogonskim kolesom. V Franciji in Ameriki je obratovalo precej takšnih železnic. Toda končno jih je izpodrinil električni motor.

Električne cestne železnice imajo naslednje prednosti pred vsemi drugimi omenjenimi cestnimi železnicami: voznja je hitrejša in uravnavanje hitrosti lažje brez večjih izgub; mogoči so večji pospeški; motorji prenesejo kratkotrajnejše preobremenitve brez večje škode; cenejši in gospodarnije obratovanje; takojšnja obratna pripravljenost voza; higiensko in snažno obratovanje.

Beleznica

Daneš: Petek, 17. septembra: Lambert, Hildegarda.

DANASJNE PRIREDITVE

Kino Matica: Zenska med zvermi.
Kino Sloga: Kam greva gospa?
Kino Union: Zakon severa.

DEZURNE LEKARNE

Daneš: Dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6.
Hočevar, Celovška cesta 62, Gortus, Moste — Zaloška cesta 47.

KLOBUCARNA »PAJK«

Vam strokovno osnaži, preoblikoval in prebarva Vaš klubok, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klubokov. — Se priporoča.

RUDOLF PAJK, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA ST. 38
MIKLOŠEVA CESTA ST. 12 (Nasproti hotela Union)

več rad kaj pozabi; in jaz sem bil storil neodpustljivo napako, da sem, ko sem se odpravil na izpad, pustil vse svoje strelivo na mizi.

XXV

Srečen bi bil, ko bi mogel verjeti, da sem to žalostno odkritje le zato utajil spremeljalcema, ker sem jima hotel prihariti mučno skrb; ali bojim se, da sem morda le, ker se mi je upiralo priznati svojo bedasto nekrbnost vprico »male Pepite«. Človek je tudi v nevarnih trenutkih podvržen svojim slabostim in jaz sem čutil, da ta mah ne bi mogel poslušati njegovih pripomb. Če se je bil že v dosedanjem razgovoru iznebil nekatere pikre besede, kako strupeno bi si šele brusil jezik, ako bi vedel vso resnico! Da bi odzvel položaju vznemirljivo ost, sem se pohlinil veselo, polnega optimizma.

»Ne bodo se vrnilii!« sem pogumno zatrdil, trudeč se, da bi verjel samemu sebi. Ogden je, kakor zmerom, odbrknul na nepravilni struni.

»Nu, pa jo odkurimo še mi,« je dejal. »Niti na misel mi ne hodi, da bi prebil noč v tej peklnski ledenici. Prehladil se bom, Saj vam pravim. Občutljive prst imam. Če ste tako trdno prepričani, da ste jih poglali v beg, kar pojdim.«